

יתר פשוט: סתם רעש

כשהיה בן 16 החליט ארנולד שיינברג, יליד וינה, להפוך מוסיקאי מקצועי. השע שנים לאחר מכן, ב־1899, השלים שישיית מיתרים, ליל משנתה, קטע רומנטי ומלוויד שהפך אחת מיצירותיו המקובלות על מבקר רי קונצ'רטום. גם המבקרים המוסיקאיים שיבחו את המחבר הצעיר.

מאותו זמן החל שיינברג מושך את תשור מת לב הציבור, אבל ממגמה שונה. הוא הפך נביא המשחק האינטלקטואלי-מוסיקאי, אי, שעשה אותו למחדש המפולמס ביותר במאה ה־20.

יפה או מכוער. שעה שמחברים אחרים יסתפקו בסולם המסורתי של שבעה טון גים יסודיים (דו, רה, מי, פה, סול, לה, תי), החליט שיינברג לחקור סולם בעל 12 טונים (ז. א. הסולם הכרומטי המלא של אוקטבה). התוצאה צרמה את אוזני הקהל: "חסור הת אמה", הם אמרו, או יותר פשוט: "סתם רעש". אולם שיינברג עמד בשלו, הוקף מספר תלמידים מוכשרים. הגדרתו למוסיקה החדשה היתה: "מוסיקה השונה בעיקרה מכל מוסיקה קודמת, אך נשארת, למרות זה: מוסיקה".

ב־1933 עזב את גרמניה הנאצית, המשיך בהוראה וחיבור בארצות הברית. מבקרים שהגדירוהו כמסייון בעל חשיבות משנית, הוציאו אותו מכליו: "במקום להתעמק בתווי ולגלות מי אני השתדלו המבקרים, משך שנים, להפטר מהבעיות שהגשתי, בהכתימם אותי בשם גנאי... וכל מה שהגשתי, טוב או רע, יפה או מכוער, רך או נוקשה, אמיתי או מזור ייף, היה ללא חשיבות".

העתידי יכריע. משך 18 השנים הבאות חי שיינברג בארה"ב, הורה, בין השאר, במחלקת המוסיקה של אוניברסיטת קליפורניה המפורסמת. לעתים נגנו פסנתרנים את המוסיקה שלו, זמרים השמיעו את שירותיו מודות ולהקות קמריות הציגו את יצירותיו הארוכות. אולם לכולם, מלבד מעריציו, נש תמעה המוסיקה שלו כנוקשה מדי. אך שיינברג לא נסוג מעולמם ממלחמתו לקבלת שיטת 12 הטונים שלו.

אך דבר אחד ידע המחבר בודאות: המוסיקה שלו תהיה מקובלת, במקום או במאוחרי. הדי: "להשמיע אותה (את המוסיקה) לעתים תכופות יותר". כאשר מת החודש בלוס אנג'לס שעל חופה המערבי של ארצות הברית, שבע ימים ומחלות, בגיל 76, השאיר ארנולד שיינברג את ההכרעה על טיב המוסיקה שלו ועל טיבו הוא. בידי העתיד.

מה ידע סוקרנטס?

כיוון הכלים על ידי המוסיקאים לפני הקונצרט הוא הצדיפה ביותר במאורע המכונה קונצרט. גם אחיו יש רגעים יפים למדי. למסקנה זו הגיעו הרבה אנשים. ביניהם: ג'ון בוינגטון (אור יום בשבת) פריסטלי, הסור פר האנגלי הנודע, בספרו האחרון, תנווג מוטיקלי.

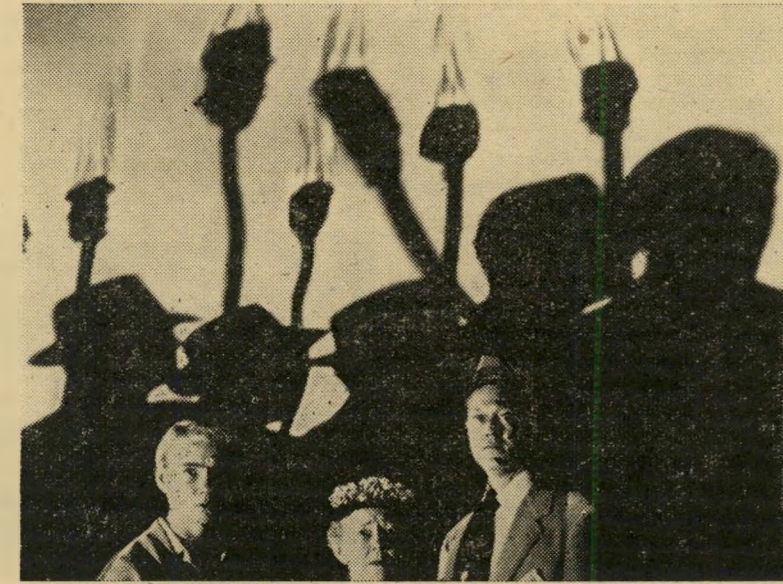
מספרים על אורח מאחת מארצות המזרח הרחוק שביקר בקונצרט סימפוני, כי התר שם ביותר מהמבוא לקונצרט — כאשר המ נגנים כיוונו את כליהם. אני סבור שהאיש צדק. איש משהו מעניין יותר, מפתיע יותר, מכיוון הכלים לפני הקונצרט? אף סימפוניה, אף קונצרט, או אף פואימה סימפונית אינם מבייחיים רבות כל כך כאותו קטע בעילום שם: כיוון הכלים... לא איכפת לי היכן הדבר מתרחש, במגרש מרוץ הסוסים או בריואל אלברס הול (אחד מגדולי אולמות הקונצרט בלונדון). מי הוא המנגן, מוקיון או גדול הפ סנתרנים בעולם. אך זה מוצא מאד חן בעיני כאשר התזמורת נכנסת לפתע ומתחילה ללוות את הפסנתר... סוקרנטס היה יותר חכם ממני; אלכסנדר וקיסר היו שמות יותר גדולים ממני; שקספיר היטיב לכתוב ממני. אולם להם לא היה מושג על זה. מעולם לא שמעו, כיצד נכנסת תזמורת לתוך הקדנצה של הפסנתר... אחרי קונצרט טוב, ולא חשוב כלל כמה טוב היה הקונצרט, העיקר שהוא כבר חלף, ואי נני מוכרח עוד לשבת בשקט, אני יכול להתנוע באופן חפשי, לדבר, לצחוק, לעשן ואולי אף לאכול ולשתות משהו. אולם המוסיקה השאירה בי משהו, אני מרגיש עצמי רע נ יותר; שוב אני גמד רעילב אלא ענק מחי יין ועולם. האנשים מוצאים יותר חן בעיני בעצמם, זו הפעם הראשונה ביום שאני יכול לטבול אותם. עוברים ושבים נראים בעיני כמכרים; מכרים נראים כידידים; והידידים נראים כקרובים במיוחד ללבי.

על שהתנדבו להגן על גבול המערב הפרוע. ברים, שני דגלים אויבים כמבצר אחד, אין זה מצב נעים ביותר, ביחוד אם נערה יפת תואר (לינדה דארנל) מופיעה גם היא לבלבל את המוחות ולערפל את החושים. הדרום אים מחליטים לערוק, אך חורים בהם ואל המבצר ברגע האחרון, מצילים את חבריהם הצפוניים מהתקפה אינדיאנית, והסרט, המתחיל לאיטו מסתיים בתמונות קרב סוערות ומסעירות.

לרוב אשה קלת דעת. לינדה דארנל נולדה בדאלאס, במדינת טקסס, לפני שלושים שנים. אינה נמצאת בסביבה זרה בסרטי המערב. מילדותה החלה מכשירה עצמה למשחק; למדה, לאחר שעות בית הספר, בו הצטיינה בלימודיה, באקדמיה דרמטית. כאשר הגיע בא כח חברת הוליוודית לעיר מולדתה, הלכה לראותו, עשתה רושם טוב, נשלחה להוליווד למבחן, עשתה רושם שם מצוין, הוחזרה הביתה. הסבה: צעירה מדי. היא היתה בת שמונה עשרה, לא התיאשה, הציגה לראוה את גופה בהצגות רביון על שטח.

"אורח לא קרוא": ישוב החשבון בתולה זקנה זווקת-אופי...

"אורח לא קרוא": חיפוש הגוייה... אהור כשלג

שונות, נבחרה לגברת טקסס בהתחרות יופי. בינתיים נזכרו בה אנשי הוליווד, קראו לה שוב, והפעם נשארה שם עד היום הזה, הפכה להיות אחת השחקניות החשובות. הופיעה בעשרות סרטים, החשובים בהם: אות זורו, הדבר קרה למחרת, אנה ומלכת סיאם, ודיוויו של מנצח, מכתב לשלש נשים, מלאך שנפל. פחות חשוב אך מפורסם יותר: אמ בר.

לינדה דארנל אינה רק אחת השחקניות היפות ביותר בהוליווד, היא בלי ספק גם אחת הכשרוניות ביותר. את כשרונה יכלה להדגים בשנים, שלושה סרטים בלבד: מלי אן שנפל, מכתב לשלש נשים. באחרים היא משחקת לרוב נערה או אשה קלת דעת, תפקידיה שאינה משתדלת אפילו לשחק ברצינות, כיון שאינם רציניים. היא אחת ממאות השחקנים בעלי הכשרון בהוליווד, המבזיגים את כשרונותיהם על שטויות, מחכים לתפקיד באת הידיעה.

עליה ומעורר צחוק דוקא בקטעים הדרמטיים ביותר. אם אפשר לראותו עד תמו אין להסיק מן העובדה שהוא מבוים (על ידי לואיס אלן) בגאוניות, או ששחקניו מצטיינים; עובדה זו יש ליחס למקצב ההר ליבודי המהיר בו משוחק וערוך הסרט.

מייגרי רוברט לוסון (ריי מילגר) הוא עורך דין במדים, קטיגור במשפטי פושעי מלחמה נאציים. הודות לקטרוגו התקופי מר ציא בית דין אמריקאי פסק דין מות על הג'נרל הנאצי שטיגמן (ג'ון הויט), ביחוד מאחר שלוסון שם ללעג את עדת הסניגוריה האחת, צרפתייה יפה, תמיו הדליל (פלורנס מארלי), האשים אותה בקיום יחסים עם הג'נרל בהיותו בחיל הכבוש הגרמני בצרפת.

לאחר מתן פסק הדין תוקפים את לוסון היסוטיים, האם שטיגמן באמת אשם? בר

סרטים

"אורח לא קרוא"

זהו, בלי הספק, הסרט הטוב ביותר על אודות הבעיה הכושית באמריקה שהגיע עד עתה מהוליווד. אף על פי שהוא יותר מותח מאשר מועז, יותר פונה אל השכל מאשר אל הלב, הוא חורג מן המסגרת הרגילה, ביחוד בתפישת העמוקה של הדמויות, שהן, כאן, בהרבה יותר חיות מאשר בסרטים אחרים, כמה, למשל, פינקי.

הסרט, המבוסס על ספרו הידוע של וויי ליאם פולקנר, מספר על לוקאס בושוט, כושי דרומאי בא כימיה, הגושם ברצח אדם לבן. הוא נחשב בכלל העירוני והסתה מסור כנת לעריכת משפט לינן, מאיימת על חי האסיר.

הכוישי אינו אהוד. ארבעה אנשים מחליטים לחקור את מסבות הרצח: צייק בן השש עשרה (קלוד גיארמאן) האהוב והי שנא את הכושי הגאה בעת ובעונה אחת; דודה, גאבין (דוד בריאן), עורך דין הנאות, בליציון, לספל בענין; בתולה זקנה חוקת אופי (אלויבט פטרסון) ידידה של אשתו המר נוחה של לוקאס; השריף המקומי (ויל גיר). הם מגלים, למרות שלוקאס עצמו, היחיר, בעל הכרת הכבוד העצמי המנופה, אינו עושה דבר להצלחתו, שהנאשם הכושי חף מפשע. מצילים אותו ברגע האחרון, מביאים את הרוצח האמיתי אל כס המשפט. מה עושה את הסרט הנה כה שונה מן הסדרה ההוליוודית? ראשית וקודם כל, העובדה שלוקאס אינו מושג ככושי שכולו טהור כשלג, הוא איננו דמות סימפטית לחלוטין. ארבעת האנשים אינם מצילים את חייו משום שהוא אהוד עליהם אלא משום שהוא "מצפוננו... לא לוקאס היה בצרה", מתבטא אחד הגבורים, "אנו עצמנו היינו בצרה".

בן דודו, שכתב את התסריט, עקב בנא-מנות אחרי השיח והעלילה של פולקנר. קליינס בראון, במאי ותיק שסבב את הסרט באוקספורד, מיסיסיפי, עיר מולדתו של פולקנר וצלם אותו בכשרון ואהבה רבה. מרבית השחקנים המגלמים בהצלחה נכרת דמויות מתקבלות על הדעת. כל אלה יחד תרמו את אחד הסרטים הטובים ביותר שיצאו מארצות הברית בשנים האחרונות.

"כי תאמיני לבעלך"

המתלהל של לוי ביקון מצליחה לש-אוב מנה גרושה של צחוק ממצבים מהתי ליים ישינם נושנים, בעזרת שחקנים שאינם צעירים ביותר. כיון שהתסריט כתוב באומ נות (טכנית) והשחקנים יודעים את מלאכת הקומדיה, התוצאה היא מבודת, אך לא ירק תר מזה.

הבעל הוא סוכן פרסומת אמיד (הכל כאן אמידים מאד או מיליונרים), וינסנס (פרד מקמארי), אשר אשתו פאולה (מדלין קאריו) נוטרת לו איבה, מחליטה לסדר אתו את החשבון, שוכרת שחקן צעיר שישב בשול-חן סמוך במועדון-לילה, יקרין לעומתה בעיניו יחין אליה בלי הרף — הכל כדי להכעיס את בעלה. השחקן טועה בשולחן, עוגב על אשה אחרת, יוצא בשן ועין מתגרה עם בעלה. בינתיים, מיליונר לא צעיר ביותר, מתחלף בדמיונה של פאולה בשחקן, היא מחזרת אחריו במרץ, לעורך את קנאת בעלה, מעוררת את המחון המיליונר (בארי רוג'רס) ואת סקרנותו.

בהמשך הקומדיה מסובכת-העלילה מתוסי פים למשחק גם ריטה ג'ורנטון, גיטת פאריל, ולואיו אלברטין, בתפקיד מיליונרית יפה. כאשר הענינים מגיעים לנקודת הרתיחה וגט נראה באופק, עולה כל התבורה על הרכבת ההולכת לרינו, עיר הגירושין. במשך הנסיעה על גלגלים, מסתדר הכל בכי טוב.

גזר הדין

אם היתה דרושה הוכחה נוספת לערפל השורר במחוז האמריקאים במה שנוגע לטפול בגרמנים המנוצחים, הרי היא באה בצורת הסרט בן השנתיים של פאראמאונט. מה רוצה הסרט להגיד? שישנם גרמנים טובים וגרמנים רעים, כשם שישנם מנצחים רעים ומנצחים טובים והטובים בלב אינם תמיד הטובים באמת, כשם שהרעים הם לע-תים המנצחים הטובים האמתיים?

אלה הן כמה מן המסקנות שגזר הדין מגיע אליהן, כביכול. אך הוליווד מעולם לא הצטיינה בעמקות רעיונית רבה; מה נותר, איפוא, לאחר סלוק השקולים השכליים? לא כלום. גזר הדין הוא סרט משעמם, דליל-